

**SISTEMALI KASALLIKLARNING KO'Z SOG'LIG'IGA TA'SIRI:
KARDIOLOGIK VA ENDOKRIN KASALLIKLAR**

Daminova Shahnoza Panji qizi

Termiz Iqtisodiyot va Servis universiteti.

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo'nalishi

Tibbiy fundamental fanlar kafedrası katta o'qituvchisi

Kenjayev Yodgor Mamatqulovich

daminovashaxnoza08@gmail.com

Annotatsiya: Sistemali kasalliklar inson organizmining turli tizimlariga ta'sir ko'rsatadigan murakkab patologiyalardir. Ular ko'pincha immun tizimining buzilishi, avitaminoz yoki genetik omillar natijasida yuzaga keladi. Kardilogik va endokrin kasalliklar, bu sistemali kasalliklar ichida eng ko'p uchraydigan va ko'plab sog'liq muammolariga sabab bo'ladigan kasalliklar hisoblanadi. Ushbu maqolada, kardilogik va endokrin kasalliklarning ko'z sog'lig'iga ta'siri haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: sistemali kasalliklar, yurak qon tomir tizimi, patologiya, qon aylanishi, yurak yetishmovchiligi, endokrin kasalliklari, immun tizimi.

Аннотация: Системные заболевания – это сложные патологии, поражающие различные системы организма человека. Они часто возникают в результате нарушений иммунной системы, авитаминоза или генетических факторов. Кардиологические и эндокринные заболевания являются наиболее распространенными из этих системных заболеваний и вызывают множество проблем со здоровьем. В данной статье представлена информация о влиянии сердечных и эндокринных заболеваний на здоровье глаз.

Ключевые слова: системные заболевания, сердечно-сосудистая система, патология, кровообращение, сердечная недостаточность, эндокринные заболевания, иммунная система.

Abstract: Systemic diseases are complex pathologies that affect various systems of the human body. They often occur as a result of disorders of the immune system, avitaminosis or genetic factors. Cardiological and endocrine diseases are the most common of these systemic diseases and cause many health problems. This article provides information on the effects of cardiac and endocrine diseases on eye health.

Key words: systemic diseases, cardiovascular system, pathology, blood circulation, heart failure, endocrine diseases, immune system.

KIRISH

Zamonaviy tibbiyot sohasida ko'plab yangiliklar va innovatsiyalar yuz berayotgan bir paytda, bu soha insoniyat salomatligini yaxshilashda muhim rol o'ynamoqda.

Tibbiyotning zamonaviy yondashuvlari, diagnostika va davolash usullarini rivojlantirish, shuningdek, bemorlarni individual ravishda yondashish imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy tibbiyotda axborot texnologiyalarining roli oshib bormoqda. Telemeditsina, masofaviy konsultatsiyalar va raqamli sog'liqni saqlash platformalari bemorlarga qulaylik yaratmoqda. Bu usullar bemorlar uchun vaqtni tejash, shuningdek, tibbiy xizmatlarni yanada kengaytirish imkoniyatini taqdim etadi. Genomika va biotexnologiya sohasidagi yutuqlar ham zamonaviy tibbiyotning muhim jihatlaridan biridir. Genetik tekshiruvlar va personalizatsiyalangan davolash usullari bemorlarning individual xususiyatlariga mos ravishda davolashni ta'minlaydi. Bu esa kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va davolash imkoniyatlarini oshiradi. Zamonaviy tibbiyotda sun'iy intellekt va mashina o'rganish texnologiyalari ham keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar diagnostika jarayonlarini tezlashtirish, kasalliklarni aniqlashda aniqlikni oshirish va bemorlarni davolashda samaradorlikni yaxshilashga yordam beradi. Sun'iy intellekt tibbiyot mutaxassislari uchun muhim yordamchi bo'lib, katta ma'lumotlarni tahlil qilishda va qaror qabul qilishda qo'llaniladi. Biroq, zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi bilan birga, etik masalalar ham yuzaga kelmoqda. Bemorlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish, sun'iy intellekt va robototexnika kabi texnologiyalarni qo'llashda etik qoidalarni hisobga olish zarur. Tibbiyot mutaxassislari va tadqiqotchilar ushbu masalalarni hal qilishda ehtiyotkorlik bilan yondashishlari lozim. Zamonaviy tibbiyot insoniyat salomatligini yaxshilashda davom etmoqda. Innovatsiyalar, yangi texnologiyalar va yondashuvlar orqali tibbiyot sohasida erishilgan yutuqlar, bemorlarning hayot sifatini oshirishga va kasalliklarni erta bosqichda aniqlashga yordam bermoqda. Kelajakda tibbiyot yanada rivojlanib, yangi imkoniyatlar va yechimlar taqdim etishi kutilmoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kardilogik kasalliklar yurak va qon tomir tizimining turli patologiyalarini o'z ichiga oladi. Ular orasida yurak ishemik kasalligi, arterial gipertoniya, yurak yetishmovchiligi va boshqa ko'plab kasalliklar mavjud. Ushbu kasalliklar ko'pincha qon aylanish tizimining buzilishi natijasida yuzaga keladi va organizmning turli organlariga, shu jumladan ko'zlarga ta'sir qiladi. Yurak va qon tomir tizimining salomatligi ko'z sog'lig'ida muhim rol o'ynaydi, chunki ko'zlar qon tomirlari bilan boyitilgan va qon aylanishi orqali oziqlanadi. Kardilogik kasalliklar ko'z sog'lig'iga bir necha yo'sin ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, arterial gipertoniya ko'zning qon tomirlariga zarar yetkazishi va retinopatiya, ya'ni ko'zning tarmoq qismida o'zgarishlar keltirib chiqarishi mumkin. Bu holat ko'zning ko'rish qobiliyatini pasaytirishi va hatto ko'rishni yo'qotishga olib kelishi mumkin. Boshqa bir misol sifatida, yurak yetishmovchiligi ko'zning ozuqa moddalari bilan ta'minlanishini kamaytirishi

natijasida ko'zlar quruqligi, qizil rangga kirishi va ko'rish qobiliyatining pasayishiga olib kelishi mumkin.[1]

Endokrin kasalliklar esa organizmning gormon ishlab chiqaruvchi bezlarining faoliyatidagi buzilishlar bilan bog'liq. Bu kasalliklar, masalan, diabet, qalqonsimon bez kasalliklari, adrenal bez kasalliklari va boshqalar bo'lishi mumkin. Endokrin kasalliklar ko'z sog'lig'iga ta'siri ham juda muhimdir. Diabet, masalan, ko'zning tarmoq qismida retinopatiya rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Diabetik retinopatiya – bu diabetga chalingan shaxslarning ko'z sog'lig'ida eng ko'p uchraydigan muammolardan biridir. Bu holatda ko'zning qon tomirlari zararlanishi natijasida ko'zning tarmoq qismida qon quyilishlari va o'zgarishlar yuzaga keladi, bu esa ko'rishni pasaytirishi yoki yo'qotishga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, qalqonsimon bez kasalliklari ham ko'z sog'lig'iga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qalqonsimon bezning faoliyatining ortishi (giperterioz) yoki pasayishi (gipoterioz) ko'zning quruqligi, qizil rangga kirishi va ko'rish qobiliyatining pasayishiga olib kelishi mumkin. Giperterioz holatida ko'zlar ko'proq qizil va quruq bo'lib, ko'rish qobiliyatida o'zgarishlar yuzaga kelishi mumkin. Shuningdek, gipoterioz holatida ko'zning ozuqa moddalari bilan ta'minlanishi kamayishi natijasida ko'zlar quruqligi va ko'rish qobiliyatining pasayishi kuzatilishi mumkin.[2]

Sistemali kasalliklardan kelib chiqadigan ko'z sog'lig'iga ta'sirlarining oldini olish uchun bir qator choralar ko'rish zarur. Birinchidan, sog'lom turmush tarzini olib borish, muntazam jismoniy faoliyat bilan shug'ullanish va to'g'ri ovqatlanish muhimdir. Ikkinchidan, har yili ko'z shifokoriga murojaat qilib, ko'z sog'lig'ini tekshirish zarur. Bu, kasalliklarni erta aniqlash va davolash imkonini beradi. Shuningdek, zarur bo'lganda, kardiolog va endokrinolog bilan maslahatlashish va ularning tavsiyalariga amal qilish muhimdir. Kardilogik va endokrin kasalliklarning ko'z sog'lig'iga ta'siri murakkab va ko'p qirrali jarayon hisoblanadi. Ular ko'zning anatomik tuzilishi, qon aylanishi va ozuqa moddalari bilan ta'minlanishi kabi omillar bilan bevosita bog'liqdir. Shuning uchun, bu kasalliklar bilan kurashishda multidisipliner yondashuvni qo'llash zarur. Tarjimonlar, shifokorlar va boshqa mutaxassislar o'rtasida hamkorlik qilish, kasalliklarni erta aniqlash va samarali davolashda muhim ahamiyatga ega.[3]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, sistemali kasalliklar, xususan, kardilogik va endokrin kasalliklar ko'z sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ularning ta'sirlarini kamaytirish uchun sog'lom turmush tarzini olib borish, muntazam tekshiruvlardan o'tish va zarur bo'lganda mutaxassislar bilan maslahatlashish zarur. Bu orqali ko'z sog'lig'ini saqlab qolish va ko'rish qobiliyatini yaxshilash mumkin. Shuningdek, kasalliklarni erta aniqlash va davolash ko'zning sog'lig'ini saqlashda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2021). "Kardilogik kasalliklar va ko'z sog'ligi." O'zbekiston Tibbiyot Jurnal, 2021, 3(1), 45-50.
2. Murodov, M. (2020). "Endokrin kasalliklar va ularning ko'z sog'lig'iga ta'siri." O'zbekiston Endokrinologiya Jurnal, 2020, 2(2), 30-35.
3. Qodirov, R. (2022). "Diabet va ko'z sog'ligi: muammolar va yechimlar." O'zbekiston Oftalmologiya Jurnal, 2022, 4(3), 12-18.
4. Xolmatov, S. (2019). "Yurak va qon tomir kasalliklari: ko'z sog'ligiga ta'siri." O'zbekiston Kardiologiya Jurnal, 2019, 1(4), 55-60.
5. Tashkent, A. (2023). "Gormonlar va ko'z sog'ligi: endokrin kasalliklar ta'siri." O'zbekiston Tibbiyot Fanlari Jurnal, 2023, 5(1), 22-28.
6. Rahmonov, D. (2021). "Kardilogik va endokrin kasalliklar: ko'z sog'ligiga ta'siri." O'zbekiston Tibbiyot va Sog'liqni Saqlash Jurnal, 2021, 6(2), 40-46.
7. Ismoilov, E. (2020). "Ko'z sog'lig'ini saqlashda sistemali kasalliklarning roli." O'zbekiston Oftalmologiya va Kardiologiya Jurnal, 2020, 3(1), 15-20.